

Agentúra NATO pre podporu a obstarávanie – výhody, limity, možnosti

Barbora Hrozenská

Obstarávanie v oblasti obrany je zložitý proces plný výnimiek. Jedna z nich umožňuje obstarávanie prostredníctvom agentúr, akou je aj Agentúra NATO pre podporu a obstarávanie (NSPA, NATO Support and Procurement Agency). Ako tento proces funguje a kedy sa oplatí NSPA využiť?

Čo je NSPA?

NSPA je výkonným orgánom Organizácie NATO pre podporu a obstarávanie (NSPO - NATO Support and Procurement Organisation), ktorej členmi je 30 členských štátov NATO. NSPA vznikla v roku 2012 zlúčením troch pôvodne samostatných agentúr NATO. Zastrešuje logistickú podporu a podporu v oblasti obstarávania pre svoje členské štáty, ale aj pre iné agentúry NATO a ďalšie medzinárodné organizácie pôsobiace v oblasti vyzbrojovania (napr. OCCAR), či niektoré štáty Partnerstva za mier (PfP).

Medzi aktivity NSPA patrí poskytovanie podpory operáciám a cvičeniam členských štátov NATO a spojencov, zabezpečovanie servisu a služieb, manažment životného cyklu produktov, údržba a dodávky náhradných dielcov, odborná a technická podpora a poradenstvo či zabezpečenie strategickej prepravy.

Od roku 2015 zmenou Charty NSPO agentúra zastrešuje aj oblasť obstarávania.

Obstarávanie pre jednu krajinu však nie je primárnym poslaním NSPA. Agentúra sa prioritne zameriava na realizáciu obstarania výrobkov obranného priemyslu pre jednotky pred nasadením do a počas vojenských operácií a tiež obstaráva katalogizované alebo štandardizované komodity pre viac štátov spoločne.

NSPA je agentúrou NATO, ktorá zastrešuje prioritne oblasť logistiky a obstarávania.

Cez NSPA sa dá obstarávať tromi spôsobmi – napojením na projekt, zadáním požiadavky alebo výberom z „katalógu“.

Obstarávanie cez NSPA

Obstarávanie prostredníctvom NSPA prebieha vo všeobecnosti tromi spôsobmi:

1. PARTNERSHIPS - NAPOJENIE NA PROJEKT

Prvou z možností obstarávania prostredníctvom NSPA je vstup do partnerstva štátov obstarávajúcich vojenský materiál. Poplatok za členstvo závisí okrem iného od počtu štátov združených v danom partnerstve a zahŕňa poplatky spojené s obstarávaním. NSPA spája požiadavky na dodanie rovnakých tovarov prijaté od viacerých krajín.

2. RANDOM BROKERAGE SERVICES (RBS) - ZADANIE VLASTNEJ POŽIADAVKY

Na rozdiel od plánovaných partnerstiev sú RBS ad-hoc požiadavky štátov na dodávky a projekty, ktoré nemožno obstarat' prostredníctvom špecifického partnerstva. Poplatky za sprostredkovanie závisia od celkového objemu finančných investícií do projektov (ca 3% nákladov z celkovej ceny investície a následne ďalšie administratívne poplatky).

3. VÝBER Z KATALÓGU – nákup off-the-shelf

Poslednou formou je využitie dohôd a zmlúv, ktoré už boli uzatvorené pre niektorú z krajín NATO. Na základe zmlúv uzatvorených v rámci RBS a partnerstiev vytvára NSPA katalóg/databázu výrobkov obranného priemyslu, ktoré je možné získať cez agentúru NATO. Uvedená možnosť je zároveň najrýchlejšou z troch uvedených. Zatiaľ čo výberom z katalógu môže mať štát výrobok k dispozícii v priebehu 60 dní; napojením na projekt alebo zadaním vlastnej požiadavky môže obstarávanie trvať niekoľkonásobne dlhšie.

Kedy využiť NSPA?

Obstarávanie v oblasti obrany sa líši od štandardného obstarávania, pretože je spojené s obranou štátu a ochranou národných záujmov. Paragraf 1 zákona o verejnom obstarávaní (ZVO č. 343/2015) vymedzuje zoznam výnimiek, kedy pri zadávaní zákaziek nemusí prebehnúť štandardné verejné obstarávanie. Medzi ne patrí aj obstarávanie prostredníctvom agentúr. Prostredníctvom NSPA sa spravidla obstarávajú zákazky ak:

- a) NSPA už má na daný produkt uzatvorenú rámcovú dohodu, ktorej podmienky realizácie obstarania sú hospodárnejšie ako proces obstarania v zmysle zákona o verejnom obstarávaní, alebo
- b) zákazka je určená pre zabezpečenie logistickej podpory operácií mimo územia štátu, alebo
- c) zákazka súvisí s logistickou podporou systému, ktorý bol predmetom dodávok už predchádzajúcej zákazky realizovanej prostredníctvom NSPA, alebo
- d) predpokladaná hodnota zákazky je nižšia pri obstarávaní prostredníctvom NSPA ako prostredníctvom verejného obstarávateľa ministerstva obrany, alebo
- e) predmet zákazky nie je možné obstarat' spôsobom verejného obstarávania MO SR

Okrem NSPA, ktorá zastrešuje hlavne oblasť vojenskej techniky a materiálu, funguje v rámci NATO aj NCIA - Agentúra NATO pre komunikačné a informačné systémy (NATO Communication and Information Agency).

NSPA a Slovensko

V roku 2019 Sekcia modernizácie MO SR (SEMODO) zrealizovala požiadavky v hodnote viac ako 5 mil. EUR. Predmetom požiadavky boli odevy a prilby, pyrotechnické obleky EOD, výzbroj pre OS SR, zameriavače a adaptéry k výzbroji OS SR, pozorovacie prostriedky a balistické prilby. Medzi požiadavky SEMODO na obstaranie prostredníctvom NSPA k 1. septembru 2020 patria zatiaľ protitankový raketový systém Spike s príslušenstvom, príslušenstvo C-27J Spartan, materiál a výstroj pre špeciálne sily OS SR, balistické radary, buldozéry, nočné videnie NGV 18, teleskopické nakladače, príslušenstvo k UH-60 a iné. Nakoľko v niektorých prípadoch ešte nie je ukončené výberové konanie, nie je možné uviesť ani konečnú cenu za obstarávanie daných materiálov.

Slovenská republika využila NSPA napríklad pri nákupe pyrotechnických oblekov či príslušenstva k UH-60.

Tabuľka č. 1: Pozitíva a negatíva obstarávaní cez NSPA

POZITÍVA

ČAS	Veľmi rýchly proces (cca 60 dní) najmä pri nákupoch off-the-shelf.
CENA	Spájanie zákazníkov a ich požiadaviek takmer automaticky vedie k znižovaniu konečnej ceny z dôvodu nižších nepriamych nákladov. NATO, ako aj ostatné medzinárodné organizácie, zároveň obstaráva tovary a služby bez cla a daní. Samotná NSPA funguje na princípe „no profit – no loss“.
INTER-OPERABILITA	Z dôvodu spoločných cvičení či účasti na spoločných zahraničných misiách a operáciách musia byť OS SR interoperabilné s ozbrojenými silami ostatných krajín NATO či EÚ. Obstarávanie najmä formou napojenia na už existujúce projekty NSPA prispieva k redukovaniu duplikovania kapacít vojenskej techniky a k zvyšovaniu interoperability vojenskej techniky a materiálu.
PODPORA DOMÁCEHO PRIEMYSLU	Firmy z krajín NSPO môžu požiadať bezplatne o registráciu v databáze NSPA - Source File, z ktorej NSPA používa informácie pri obstarávaní za účelom získania ponúk od dodávateľov tovaru a služieb. Slovenský obranný priemysel sa týmto spôsobom môže uchádzať o získanie medzinárodných zákaziek, alebo má možnosť podieľať sa na zákazkách od iných štátov v partnerstvách NSPA.
TRANSPARENTNOSŤ	V rámci NATO kontrolu zabezpečuje IBAN (International Board of Auditors for NATO), ktorý dohliada nad kvalitou a transparentnosťou procesov.
KVALITA	NSPA má k dispozícii aktualizovanú databázu vybraných certifikovaných dodávateľov a udržiava kontakty so zbrojárskym priemyslom vďaka vyše 5000 kontraktom, ktoré uzatvára každý rok. Výber dodávateľov je náročný proces, ktorý často presahuje logistické možnosti organizácií pôsobiacich v rámci jedného členského štátu. NSPA túto záťaž pre štáty eliminuje.
ROVNAKÉ ZAOBCHÁDZANIE	Obstarávanie v rámci NSPA prebieha spôsobom „first come first served“. Žiaden štát nie je uprednostňovaný z dôvodu veľkosti zákazky či ekonomického potenciálu či politických vplyvov. Uvedené má význam najmä pre malé štáty, akým je aj Slovenská republika.

NEGATÍVA

POPLATKY	Okrem ceny za samotný nákup je potrebné uhradiť aj administratívne a sprostredkovateľské poplatky pre NSPA.
ŠPECIFICKOSŤ	Proces delegovania na NSPA nemusí vždy zahŕňať možnosť získať jedinečné podmienky pre krajinu, ktorá o obstaranie požiadala.
ČAS	Riziko dlhého trvania procesu v prípade napojenia na projekt alebo random brokerage.

Zdroj: vlastné spracovanie

Článok vyšiel v rezortnom časopise Obrana 10/2020.

Materiál prezentuje názory autora a Analytického útvaru MO SR, ktoré nemusia odzrkadľovať oficiálne názory a politiky Ministerstva obrany SR. Cieľom výstupov AÚ je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne témy v oblasti obrannej a bezpečnostnej politiky štátu. Práca neprešla jazykovou úpravou.